

इदानीमनभिज्ञायशास्त्रार्थमित्यादिना दुर्मंत्रिसंबंधस्त्याज्यइत्युक्तं तत्परिहरति ॥ तत्रेति ॥ तत्र त्रयाणां एकानुष्ठेयत्वेसिद्धेसति राज्ञा इदं कामपुरुषार्थसाधनं कार्यं कर्तुं योग्यं ॥
तथाहदिक्कृतं निश्चितं च नोस्माकं मंत्रिणां मतमनुमतं च बलवद्विषयेन्याय्यत्वस्योक्तत्वात् ॥ अतो राज्ञि नास्मासु च किंचिदचातुर्यं ॥ अथ साहसप्रवृत्तिरूपं प्रागुक्तदोषमुद्धर
ति ॥ शत्रौहीति शत्रौहिप्रसिद्धं साहसं बलवतो बलात्प्रवृत्तिरूपं ॥ अत्रैतदनुष्ठाने किमिवापनीयते कोपनयः नकोपि उचितमेव कृतमित्यर्थः ॥ यत्तु तीर्थेनोक्तं धर्माधर्म
योर्हिताहितसाधनत्वं निश्चित्य परदाराहरणरूपाधर्मात् राज्ञो दुःखमित्युक्तं ॥ तद्धर्माधर्मयोर्हिताहितफलनियमाभावादसंगतमित्याह ॥ यांस्तु धर्मार्थेति ॥ पृथगाश्रयान्पृथ
क्फलजनकान्वदसि तान्स्वभावेनावबोद्धुं स्वरूपतो ज्ञातुं लक्ष्यतेनेनेति लक्षणं कारणं च नास्ति ॥ सुखफलकयागादिधर्मानुष्ठानेपितात्कालिकशरीरायासदर्शनात् ॥ दुःखजन
कपरदारगमनादावपि तात्कालिकसुखदर्शनाच्चेति भावः ॥ तदेव प्रदर्शयति ॥ कर्मचेति ॥ सर्वेषां कारणानां सुखानामित्यर्थः कर्म कर्ममात्रं प्रयोजनं प्रयोजकं साधकमित्यर्थः
अत्रास्मिन्पुण्यकर्मणि फलं भवति अश्रेयोपीति शेषः पापीयसां कर्मणां श्रेयः सुखं च फलं भवति ॥ एतदेव विशदयति ॥ निःश्रेयसेति ॥ धर्मार्थोत्साधनीभूते कर्मणी ॥ इतरौ अध

तत्र क्लृप्तमिदं राज्ञा हृदि कार्यं मतं च नः ॥ शत्रौ हि साहसं यत्तत्किमिवात्रापनीयते ॥ १० ॥

मानर्थो तत्साधनभूते कर्मणीति यावत् ॥ निःश्रेयसफलमेव ॥ चतुर्विधकर्माण्यपि श्रेयस्कराण्येवेत्यर्थः ॥ किंतु कदाचिदधर्मानर्थयोः प्रात्यवायिकं प्रत्यवायकारणकं दुःखं
फलं सुखं च प्राप्यत इति प्राप्तिः कर्णणिक्तिन् प्राप्यं भवतीत्यर्थः ॥ एतेनाधर्मानर्थयोः सुखदुःखोभयफलत्वमुक्तं ॥ धर्मार्थयोरव्यवस्थितफलमुक्त्वा कामस्याप्याह ॥ ऐहलो
किकेति ॥ इहलोकपरलोकोपयोगिकर्म धर्मार्थरूपं निषेव्यते तत्फलं चानुभूयते ॥ तथा काममास्थितोपि यथेच्छाचारोपि कल्पानिशुभानि कर्माणि कर्मफलानि लभते
एवं च विहितमेव शुभदं निषिद्धमशुभदमिति नियमोनेति भावः ॥ एतत्पक्षानुसारेणैव सीताहरणं रावणेन कृतमस्माभिश्चानुमतमित्याह ॥ तत्रेति ॥ तथासति ॥ इदं कार्यं सीताह
रणरूपं राज्ञा हृदि निश्चितमस्माभिरनुमतं च ॥ किंच शत्रुविषये रावणेन यत्साहसं कृतं तत्किमिव न किमिव न किमपीत्यर्थः ॥ अत्र साहसविषये अपनीयतां प्रथक् कृत्य प्र
दर्शयतां ॥ अत्र पक्षे रावणेनाविचार्यकृतं किमपि दर्शयितुं न शक्यमित्यर्थ इति पंचश्लोकी व्याख्यानं ॥ तन्न धर्मादुःखस्याधर्मात्सुखस्य सर्वासंमतत्वात् ॥ यदपि उक्तं यागादौ
नांतरीयकं दुःखमिति तन्न तस्य धर्मस्य फलं किंतु प्राकृतकर्मांतरस्यैव ॥ एवमधर्मविषयेपि ॥ अनयारीत्या सर्वपलालप्रायतया दूष्यतां मतिमद्भिरित्यलं ॥ १० ॥